

وزارت تحصیلات عالی

معینیت علمی

استراتیژی جندر در تحصیلات عالی
و
پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت
جنسي در نهاد های تحصیلات عالی

استراتیژی جندر در تحصیلات عالی

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	پیشینه تاریخی و تحلیل وضعیت کنونی.....
۲	الف: تحصیلات عالی دولتی
۵	ب: تحصیلات عالی خصوصی
۵	پیشرفت ها و دستآوردها
۷	اهداف و استراتژی.....
۷	اهداف.....
۷	دیدگاه
۸	چالش های مرتبط با جندر
۸	.۱ محدودیت دسترسی برای محصلان اناث
۹	.۲ محدودیت در تعداد استادان اناث
۹	.۳ محدودیت فرصت های تحصیلی بالاتر از درجه لسانس برای زنان
۱۱	.۴ تحقیق و نگارش:.....
۱۱	.۵ محدودیت در ترفیعات:.....
۱۲	.۶ محدودیت زنان در رسیدن به موقف های رهبری:.....
۱۳	.۷ مصوّنیت:.....
۱۳	.۸ تبعیض جندر و اذیت جنسی:.....
۱۴	.۹ برنامه ها
۱۴	.۱ بخش استادان
۱۵	.۲ مؤسسات تحصیلات عالی
۱۶	.۳ نصاب تحصیلات عالی.....
۱۶	.۴ بخش محصلان
۱۷	.۵ زیر بنها
۱۸	.۶ چارچوب حقوقی
۱۹	.۷ گام های بعدی
۲۰	نتیجه گیری.....

مقدمه

محتوی این استراتیژی شامل شرح مختصر تلاش هایی است که در راستای فراهم آوری فرصت های تحصیلی برای محصلان و استادان انان و نیز معرفی بعضی از چالش های عمدۀ میباشد که در رابطه به افزایش تعداد محصلان و استادان انان وجود دارد. این استراتیژی همچنان یک پلان کاری را برای وزارت تحصیلات عالی به منظور اطمینان از این که با زنان در محیط کاری شان برخورد مناسب، منصفانه و عادلانه صورت گیرد، ارایه می کند. وزارت تحصیلات عالی باور دارد که درک مشکلات و وضعیت جندر برای حل و رفع آن و همچنان فراهم نمودن زمینه های لازم با نظرداشت حقوق آنها و ارزش های ملی و اسلامی ضروری می باشد. بعد از رژیم طالبان، زمانی که تعداد محصلان و استادان انان در وزارت تحصیلات عالی به پایین ترین سطح قرار داشت، اقدامات معینی روی دست گرفته شد تا تعداد زنان در تحصیلات عالی افزایش یابد و زمینه ها و فرصت های بیشتر پیشرفت برای آنها فراهم شود. مشکلات استادان، محصلان و کارمندان انان هم در پلان ملی /استراتیژیک تحصیلات عالی ۱۳۸۹-۱۳۹۳، پلان ملی /استراتیژیک تحصیلات عالی ۱۳۹۹-۱۴۰۵، و در اقدامات وزارت تحصیلات عالی برای تاسیس لیلیه های انان، تذکر یافته است. وزارت تحصیلات عالی به تطبیق پلان کاری ملی برای زنان افغانستان متعهد میباشد. با ملاحظه این تعهدات وزارت تحصیلات عالی بر آن شد تا این استراتیژی تدوین و به منصه اجرا گذاشته شود.

برعلاوه، دولت افغانستان دو توافقنامه بین المللی را امضا نموده که تحصیلات عالی و دولت افغانستان را به تساوی جندر متعهد می سازد که یکی آن کنوانسیون حقوق کلیه انواع تبعیض علیه زنان (CEDAW) و دیگر آن پلات فورم بیجنینگ برای اقدام (Beijing Platform for Action, ۲۰۰۵) است که یک چارچوب کاری جهانی برای اکشاف زنان می باشد. وزارت تحصیلات عالی همچنان متعهد است تا با تمام محصلان، کارمندان و استادان بدون درنظرداشت نفاوت های جندر، رفتار متعادل داشته باشد. تحقیقات نشان داده است که تعلیم و تربیه برای زنان کلید اکشاف ملی می باشد. زیرا تعلیم و تربیه و تحصیلات عالی در سهم گیری اجتماعی و سیاسی یک نقش عمده را بازی نموده، از نگاه اقتصادی زنان را تقویت کرده و به آن ها در دفاع از حقوق شان کمک مینماید. برعلاوه، هم زنانی که از نعمت سواد محروم بوده اند و هم زنان تحصیل کرده، هر دو مایل اند فرزندان شان را به مکتب بفرستند. وزارت تحصیلات عالی با درنظرداشت تعهدات خویش در صدد است تا تعداد محصلان و استادان انان را در چند سال آینده افزایش دهد. آنچه در این سند ارائه میگردد، در مورد تاریخچه و تلاش های انجام شده در رابطه به دسترسی انان به تحصیلات عالی، چالش های موجود و موفقیت های به دست آمده، دیدگاه و اهداف وزارت تحصیلات عالی برای تحصیلات عالی انان و برنامه های عملی وزارت تحصیلات عالی برای بهبود وضعیت در این راستا می باشد.

لازم میدانم تا از رحمات همکاران محترم که در تدوین و نهایی سازی این سند همت گماشتند، به نیکویی یاد آوری نموده و از آنها تشکر نمایم. از همکارانم محترم پوهاند محمد عثمان باری معین علمی وزارت تحصیلات عالی، پوهاند حمید الله امین مشاور علمی، پوهندوی دکتور محمد ایاز نیازی و پوهندوی دکتور عبدالقدوس راجی استادان پوهنحوی شرعیات پوهنتون کابل، محترمه پوهنیار سعیده مژگان مصطفوی معین اسبق وزارت محترم امور زنان، محترم دوکتور فیرید هیوارد مشاور برنامه USWDP، محترمه فریبا قریشی مشاور جندر برنامه USWDP و سایر ذواتی که در نهایی سازی این سند مجدهای رحمت کشیده اند، ابراز امتنان می نمایم. آرزومندم تا به کمک خداوند متعال وزارت تحصیلات عالی بتواند گامهای موثری را در تحقق این سند بردارد.

با احترام

پوهنواح دوکتور فریده مومند

وزیر تحصیلات عالی

پیشینهٔ تاریخی و تحلیل وضعیت کنونی

الف: تحصیلات عالی دولت

تلash برای فراهم سازی تعلیم و تربیة رسمی زنان و دختران در افغانستان تاریخ طولانی دارد. در سال ۱۲۹۸ در پادشاهی شاه امان الله غازی نخستین فرصت های تحصیلی برای زنان فراهم شد. این فرصت های تحصیلی همزمان با تأسیس پوهنتون کابل در سال ۱۳۱۱ به صورت جدی آغاز گردید و این روند کماکان تا ۱۳۷۱ ادامه یافت. در جریان سال های ۳۶۶ اوخر ۱۳۷۰ که تعداد بیشتر جوانان به خدمت سربازی سوق داده شدند، محصلان اناث بیشتر در تحصیلات عالی جذب گردیدند. در عین زمان در بعضی از ادارات حدود بیشتر از ۵۰ درصد کارمندان دولتی را نیز زنان تشکیل می‌دادند. تا سال ۱۳۶۹ محصلان اناث آهسته-آهسته رو به افزایش بود، ولی طی دهه ۷۰ کاهش فزاینده یافت تا آنکه، در دوره حاکمیت طالبان میان ثانوی و پوهنتون‌ها به روی طبقه اناث مسدود گردید؛ به استثنای یک تعداد محدود محصلان اناث که اجازه داشتند در رشته تحصیل گنند. بالآخره در سال ۱۳۸۰ موسسات تعلیمی و تحصیلی برای اناث دوباره کشوده شد و روند شمولیت دختران به موسسات تحصیلات عالی افزایش یافت. از این رو، طی سال‌های نخست بعد از رژیم طالبان، تعداد محصلان اناث واحد شناختی محدود به دخترانی بود که یا در داخل کشور در مکاتب مخفی درس خوانده بودند و یا هم در کشورهای مثل ایران، پاکستان، ممالک دیگر درس خوانده و دوباره به کشور شان برگشته بودند. تعداد محصلان اناث از صفر در سال ۱۳۸۰ به ۰،۰۰۰ درسال ۱۳۸۷ و به ۳۶۵۹۲ تن در سال ۱۳۹۴ رسید که این رقم ۲۱ فیصد مجموع ۱۷۴۲۶۹ را تشکیل میداد.

مؤقتیت برنامه «تعلیم و تربیه برای همه» در دوره های ابتدایی و ثانوی که در سال ۱۳۸۶ آغاز شد، در مجموع افزایش تعداد فارغ‌ان مکاتب تأثیر زیادی داشت. در سال ۱۳۸۹ دختران ۲۹ فیصد فارغ‌ان دوره ثانوی را تشکیل می‌دادند که رقم در سال ۱۳۹۱ به ۳۴ فیصد افزایش یافت. طی سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ این رقم به ۳۵ فیصد رسید. در سال های آیند افزایش ادامه خواهد داشت و احتمالاً تا سال ۱۴۰۱ به تعادل خواهد رسید.

جدول ۱: تعداد محصلان اناث در تحصیلات عالی: ۱۳۹۴-۱۳۸۷

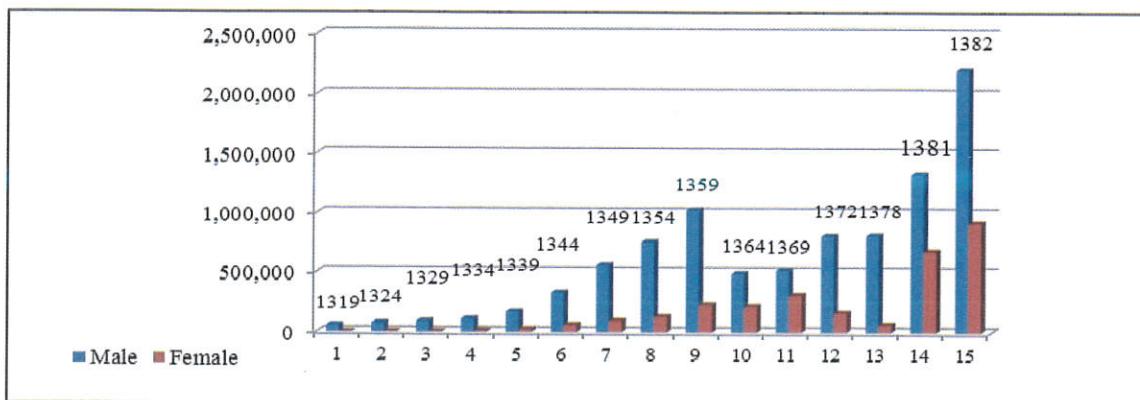
سال	تعداد مجموعی محصلان	فیصدی افزایش	تعداد محصلان اناث	تعداد محصلان اناث	افزایش در تعداد محصلان اناث	تعداد محصلان اناث	فیصدی اناث از تعداد مجموعی	فیصدی افزایش
۱۳۸۷	۵۴۶۸۳	% ۱۸.۳	۹۹۹۱	۹۹۹۱			% ۱۸.۳	
۱۳۸۸	۶۱۷۰۹	% ۱۹.۷	۱۲۱۸۰	۲۱۸۹	% ۲۱.۹۱		% ۱۹.۷	
۱۳۸۹	۶۳۸۳۷	% ۱۹.۵	۱۲۴۶۵	۲۸۵	% ۲.۳		% ۱۹.۵	
۱۳۹۰	۷۷۳۳۶	% ۱۹.۴	۱۵۰۲۵	۲۵۶۰	% ۲۰.۵		% ۱۹.۴	
۱۳۹۱	۱۰۱۳۰	% ۳۱.۰	۱۹۲۱۵	۴۱۹۰	% ۲۷.۹		% ۱۹.۰	
۱۳۹۲	۱۳۲۹۴۹	% ۳۱.۲	۲۵۲۰۶	۵۹۹۱	% ۳۱.۲		% ۱۸.۹	
۱۳۹۳	۱۷۰۵۸۲	% ۲۸.۳	۳۰۹۹۷	۵۷۹۱	% ۲۳		% ۱۸.۲	
۱۳۹۴	۱۷۴۲۶۹	% ۲۱.۶	۳۶۵۹۲	۵۵۹۵	% ۱۸		% ۲۰.۹	

مسئله محوری در رابطه به افزایش محصلان انان برای وزارت تحصیلات عالی دسترسی به تحصیلات عالی است. چالش‌های متعددی در برآوردن این هدف وجود دارد که وزارت تحصیلات عالی باید برآن ها فایق آید. هرچند تعداد محصلان انان در حال افزایش است، به شمول ۱۸ فیصد در سال ۱۳۹۴، ولی از آن جاییکه تعداد بیشتر شاگردان ذکور نظر به شاگردان انان جذب مؤسسات تحصیلات عالی می‌شوند، فیصدی تعداد محصلان انان بسیار کم افزایش یافته است (جدول ۱). این مسئله عمدهاً به خاطر نبود امکانات لیلیه برای شاگردان انان است که وزارت تحصیلات عالی در مرفوع ساختن آن تلاش دارد. همچنین، علت دیگر آن پایین بودن تعداد فارغان انان از مکاتب ثانوی است که ۳۰ فیصد از تعداد مجموعی در سال ۱۳۹۳ می‌باشد.

جهت شناسایی موانعی که در راه دسترسی زنان به تحصیلات عالی وجود دارد، وزارت تحصیلات عالی موفقیت دختران را در امتحان کانکور بررسی نمود در نتیجه معلوم گردید که نتیجه اکثر محصلان انان مساوی و یا هم بهتر از پسران بود (۲۵ فیصد هردو گروپ شاگردان توانسته بودند در کانکور نمراتی را بگیرند که جذب آنها را در نهادهای تحصیلات عالی دولتی فراهم سازد). در حالی که در سال ۱۳۹۰ تنها ۱۶ فیصد از محصلان انان توانسته بودند به تحصیلات عالی راه یابند، این رقم در سال ۱۳۹۲ به ۲۴ فیصد افزایش یافت؛ ولی باز هم پایین‌تر از فیصدی تعداد دخترانی بود که در امتحان کانکور اشتراک نموده بودند.

وزارت تحصیلات عالی عوامل کم بودن موفقیت دختران را جستجو نمود و چندین عامل را شناسایی نمود. یک عامل آن افزایش خشونت‌های جنگ در ساحت مختلف کشور بود که باعث کاهش اشتراک دختران در امتحان کانکور شده است و عامل دیگر افزایش میزان موفقیت پسران، کورس‌های خصوصی آمادگی کانکور است، که اکثریت شاگردان آن را معمولاً پسران تشکیل میدهند. تنها در کابل ۲۵ فیصد اشتراک کننده هایی این کورس‌ها دختران هستند. به نظر میرسد که اکثراً والدین علاقمند هستند تا به جای دختران، بیشتر پسران خود را به این کورس‌ها بفرستند. وزارت تحصیلات عالی همواره تلاش دارد تا فرُصت‌های بیشتر را برای زنان بخصوص در مناطق محروم و جنگ‌زده فراهم کند تا آنها نیز به کورس‌های آمادگی کانکور دسترسی پیدا کنند. افزایش زنان در تحصیلات عالی با چندین چالش روبرو بوده است. یکی از آنها تعداد ناچیز فارغان انان از مکاتب ثانوی مخصوصاً در بعضی ولایات می‌باشد. طوری که در گراف زیر دیده می‌شود، در روره بین ۱۳۷۰ و ۱۳۷۰ تعداد شاگردان انان در مکاتب ابتدائی و ثانوی به صورت چشم‌گیر افزایش یافت که در سال ۱۳۷۰ به ۴۰۰،۰۰۰ رسید. بعداً در رژیم طالبان این رقم به سرعت کاهش یافت. در اداره مؤقت که در سال ۱۳۸۰ آغاز به کار نمود، مکاتب دخترانه دوباره گشوده شد و به صورت عموم شمولیت در تعلیم و تربیه سریعاً افزایش یافت که در نتیجه تعداد شاگردان دختر در مکاتب ابتدائی و ثانوی در سال ۱۳۸۲ به ۸۰۰،۰۰۰ رسید. اکثر این دختران آرزو داشتند تا بعد از تکمیل دوره ثانوی به تحصیلات عالی شان ادامه دهند. از این‌رو، برای رسیدگی به نیازمندی‌های روز افزون تحصیلی فارغان دوره ثانوی که محصول برنامه «تعلیم و تربیه برای همه» می‌باشد، باید سهولت‌های بیشتر در سکتور تحصیلات عالی فراهم شود.

شمولیت طبقه ذکور و انان در مکاتب ابتدائی و ثانوی: ۱۳۸۲ - ۱۳۹۱

منبع: مطالعه امکانات دخیل شدن بخش خصوصی در تحصیلات ثانوی، اکادمی اکشاف تعلیمی، واشنگتن دی‌سی. گراف توسط فرد هیوارد و سارا امیریار (۲۰۰۳).

همان‌گونه که توقع می‌رود، تعداد محصلان انانثی که به مؤسسات تحصیلات عالی می‌روند در ساحت شهری بیش ساحت رستایی است. فیصدی محصلان انانث در شهرها ۲۴ فیصد می‌باشد در حالیکه این رقم در اطراف ۱۶ فیصد است. به از این تفاوت نمایانگر آن است که محصلان انانث بصورت عموم به پوهنتون های بزرگتر (که در شهرها واقع‌اند) تمایل دجایی که امکانات بیشتر مسکن برای طبقه انانث موجود است. برعلاءو تعداد زیادی از دختران اطراف به مکاتب ثانوی شهری متا از تدریس بهتر بهره مند شوند و نیز در امتحان کانکور هم خوب بدرخشند. به صورت عموم مکاتب شهری از کیفیت و امتیاز تدریس آموزش دیده برخوردار‌اند. بیشتر مکاتب رستایی در تدریس مضامین مهم مانند ساینس و ریاضی دارای نواعت بهتر و استادان آموزش دیده برخوردار‌اند. بیشتر مکاتب رستایی در تدریس مضامین مهم مانند ساینس و ریاضی دارای نواعت کمبودی هایی هستند. این نواقص و کمبودی ها در امتحان کانکور به نمرات پائین تر شاگردان منتج می‌شود. این مشکلات، فناوری را وادار به فرستادن فرزندان شان به مکاتب شهری می‌کند (آن‌ها اکثرًا با خویشاوندان بود و باش می‌کنند) که احتمالاً از که بهتر تدریس برخوردار هستند. برعلاءو، در بعضی مناطق کشور مخالفت‌ها و دیدگاه‌های محافظه‌کارانه‌ای علیه تعلیم و تحصیل به قوت خود باقی مانده است.

چالش‌هایی که در رابطه به افزایش تعداد استادان انانث وجود دارد نظر به افزایش تعداد محصلان انانث پیچیده‌تر همانند محصلان انانث، مشکل بنا بر پایین بودن پتانسیل استادان انانث جدی می‌باشد. در سال ۱۳۹۰ فقط ۲۷۱۳ تن از مددکاران انانث از مؤسسات تحصیلات عالی دولتی فارغ شدند. تعداد آنها بی‌آیی که درجه تحصیلی بالاتر از لسانس دارند از این هم کمتر است

جدول ۲: استادان انانث در تحصیلات عالی دولتی طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۴

سال	تعداد مجموعی استادان	تعداد استادان انانث	فیصدی افزایش انانث	فیصدی افزایش در تعداد استادان انانث	فیصدی افزایش در تعداد استادان انانث	فیصدی افزایش انانث
۱۳۸۷	۲۵۵۶	۳۸۲	% ۱۴.۹۵			
۱۳۸۸	۲۷۸۹	۴۱۹	% ۹.۶۹	% ۱۵.۰۲	۳۷	
۱۳۸۹	۳۰۲۳	۴۵۶	% ۸.۸۳	% ۱۵.۰۸	۳۷	
۱۳۹۰	۳۱۱۰	۴۷۴	% ۳.۹۵	% ۱۵.۲۴	۱۸	
۱۳۹۱	۳۴۲۷	۵۱۲	% ۸.۰۲	% ۱۴.۹۴	۳۸	
۱۳۹۲	۴۱۶۹	۶۱۵	% ۲۰.۰۳	% ۱۴.۸۱	۱۰۴	
۱۳۹۳	۴۹۴۶	۶۹۲	% ۱۲.۵۰	% ۱۴.۰۰	۷۷	
۱۳۹۴	۵۵۱۰	۷۶۶	% ۱۰.۵۳	% ۱۳.۹۰	۷۳	

اساسات و دیدگاه‌های دین مقدس اسلام می‌تواند نقش کلیدی را در بهبود و انکشاف وضعیت زنان در تحصیل بازی کند. از نظر اسلام فraigیری علم بالای مرد و زن فرض است، همان‌گونه که پیغمبر اسلام (ص) فرموده: «**طلب العلم فربی** گلی مسلم» ترجمه: طلب علم بالای هر (مرد و زن) مسلمان فرض است.

در دین مقدس اسلام با تمام انسان‌ها برخورد عادلانه صورت می‌گیرد. اسلام هرگونه تبعیض جنسی، سینی، قومی، نژادی، نگ، مذهب، عیوبیت، دیدگاه سیاسی و موقف اجتماعی را محکوم می‌کند. از نظر اسلام مرد و زن در یک

مرد و زن بدون هیچ نوع تبعیض دارای حقوق عادلانه اند؛ همان‌گونه که در قرآن پاک خداوند(ج) فرموده است: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شَعُوبًا وَّقَبَائِلَ لِتَعَاوَرُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ^{۱۳}». (قرآن کریم، الحجرات، آیه ۱۳). ترجمه: «ای مردم (هرآینه) ما آفریدیم شما را از یک مرد و یک زن و گردانیدیم شما را نژادها و قبیله‌ها تا دیگر را بشناسید. به تحقیق گرامی ترین شما نزد پروردگار پرهیزگار ترین شماست، (به تحقیق) الله (ج) به همه چیز دانا و خبر دار است.»

از منظر تاریخی نیز زنان از آغاز اسلام فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی داشتند؛ چنانچه اولین شخص که به اسلام روی آورد حضرت بی بی خدیجه همسر پیامبر بزرگ اسلام بود. همچنان اولین شهید راه اسلام یک زن بنام سمیه همسر یاسر بود. خداوند(ج) به مرد و زن دستور میدهد تا هر کدام مسؤولیت اجتماعی خودرا اداء و کارهای نیک نموده و از کارهای بد پرهیزند. خداوند متعال می‌فرماید: «وَالْمُؤْمِنَاتُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أُولَيَاءَ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيَرْتَبُونَ الرَّزْكَوْهُ وَيَطْبِعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيِّرَحُمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ^{۷۱}». (قرآن کریم، التوبه، آیه ۷۱). ترجمه: «مردان و زنان مؤمن، برخی دوستان و یاوران برخی دیگرند. همیگر را به کار نیک و میدارند و از کار بد باز می‌دارند و نماز را چنانکه باید می‌گذارند و زکات را می‌پردازند و از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری می‌کنند. ایشان کسانی اند که خداوند(ج) به زودی ایشان را مشمول رحمت خود می‌گردانند. خداوند توانا و حکیم است.»

از آن جا که اسلام به زنان اجازه داده و حتی حکم کرده که در امور اجتماعی دخیل باشند، پس برای انجام این مسؤولیت آن‌ها ضرورت به فضای مصون و عاری از هرنوع تبعیض، آزار و اذیت جنسی دارند. آزار و اذیت جنسی در اسلام منع و یک عمل نامناسب، غیر عادلانه و محکوم پنداشته شده است. چنانچه خداوند(ج) می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَا عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعْنَكُمْ تَذَكَّرُونَ^{۷۲}». (قرآنکریم، النحل، آیه ۹۰). ترجمه: (هرآینه) خدا می‌فرماید به انصاف و نیکو کاری و عطا کردن به خویشاوندان و منع میکند از بی حیایی و کار ناپسند و تعدی، پند میدهد شما را تا بود که شما پند پذیر شوبد.

ب: تحصیلات عالی خصوصی

شمولیت زنان در ۱۲۰ مؤسسه تحصیلی خصوصی مشابه به شمولیت آنان در تحصیلات عالی دولتی میباشد. تعداد مجموعی محصلان در مؤسسات تحصیلی خصوصی در سال ۱۳۹۴ به ۱۳۱۱۸۷ نفر میرسد که ۲۷۹۹۱ تن آنها را زنان تشکیل میدهد. این رقم نشان‌دهنده ۲۱ فیصد شمولیت زنان در تحصیلات عالی خصوصی مساوی با ۲۱ فیصد شمولیت آن‌ها در بخش دولتی میباشد. در قسمت استخدام انان، مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی نظر به مؤسسات تحصیلات عالی دولتی در حالت بهتر قرار دارند. شمولیت استخدام زن در مؤسسات تحصیلی خصوصی ۲۰ فیصد و در مؤسسات دولتی ۱۴ فیصد می‌باشد.

پیشرفت‌ها و دستاوردها

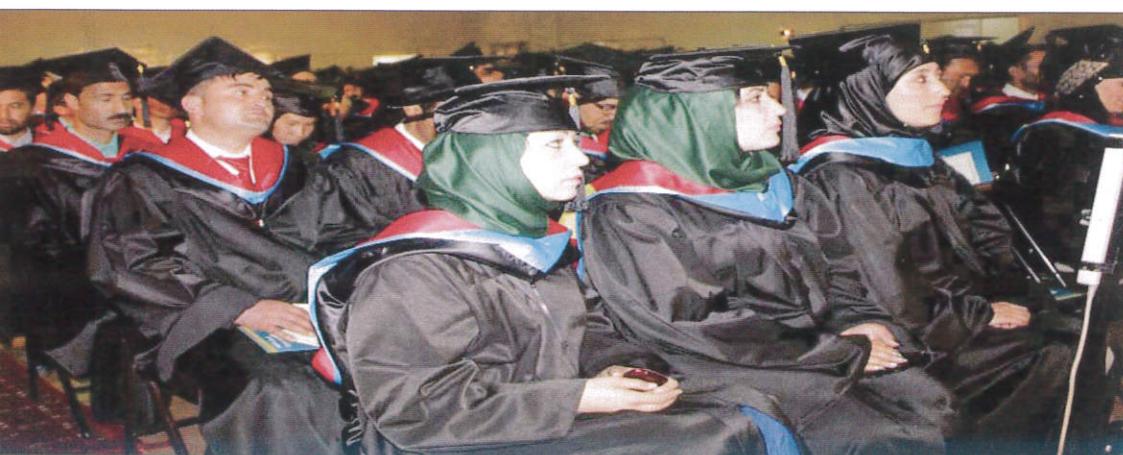
بعد از انتخابات ریاست جمهوری و روی کارآمدن اولین دولت منتخب در افغانستان یکی از موفقیت‌ها، شمولیت دوباره شاگردان انان در نظام تحصیلات عالی کشور می‌باشد. در افغانستان مخصوصاً در دوره طالبان که دختران از آموزش در تمام سطوح به خصوص ابتداییه، متوسطه، لیسه و تحصیلات عالی، به استثنای طب، محروم بودند. تعداد محصلان انان در تحصیلات عالی از چند صد محصل محدود در سال ۱۳۷۱ به ۴۴۰۰ محصل در سال ۱۳۸۲، ۱۳۸۲، ۱۰،۰۰۰ محصل در سال ۱۳۸۷، و ۳۶۵۹۲ تن محصل در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت. تعداد استادان انان از ۱۸۱ استاد در سال ۱۳۸۲ به ۳۸۲ استاد در سال ۱۳۸۷ و ۷۶۶ استاد در سال ۱۳۹۴ ارتقا نمود. تعداد استادان انان با درجه‌های علمی بلند(ماستری و دکتورا) از ۵۶ استاد (یک نفر با درجه دوکتورا) در

^۱ سنن ابن ماجه، ج ۱ ص ۸۱ با سند صحیح

سال ۱۳۸۲ به ۲۷۶ استاد (۱۱ نفر با درجهٔ دوکتورا) در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. با وجود این هم، وزارت تحصیلات تلاش دارد تا تعداد زنان دارای درجه‌های فوق لیسانس را افزایش داده و برای برآورده ساختن این هدف روی توسعه برنامه فوق لیسانس (ماستری و دوکتورا) در داخل افغانستان کار می‌کند. فراتر از موضوع تعداد محصلان و استادان انان، وزارت تحصیلات عالی می‌خواهد اطمینان حاصل کند که محیط پوهنتون فارغ از هر نوع آزار و اذیت جنسی، تعصب و خصومت در مقابل زنان به این‌که همه اعتماد کنند که تمام مؤسسات محیط آزاد و صمیمانه را فراهم می‌سازند که در آن بتوان کار و زندگی کرد.

با وجود مشکلاتی که در رابطه به شمولیت زنان در تحصیلات عالی وجود دارد، تعدادی از پوهنتون‌ها قدم‌های بزرگ جهت افزایش تعداد محصلان انان برداشته اند. در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۵ تساوی جندر در پلان‌های استراتیژیک مؤسسات پوهنتون (پوهنتون ننگرهار و پوهنتون کابل) به‌حیث اهداف درازمدت تعیین شد. پوهنتون کابل با پوهنتون ذرہام انگلستان (Durham University) برنامهٔ فوق لیسانس را برای استادان انان و سایر زنان راه اندازی نموده است که تا حال ۷ استادان انان ماستری خود را از طریق این برنامه بدست آورده اند. پوهنتون کابل برنامهٔ تحصیلات فوق لیسانس را در بخش و مطالعات زنان آغاز نمود. همچنان، در این اواخر پنج پوهنتون دیگر اهداف تساوی جندر را در پلان‌های استراتیژیک مؤسسات خود گنجانیده اند. چندین پوهنتون دیگر کمیته‌های محصلان و استادان را به‌منظور تشویق شمولیت زنان، ایجاد مصوّنیت زنان در پوهنتون‌ها، و پیشرفت تساوی جندر ایجاد نموده اند.

وزارت تحصیلات عالی با مؤسسات تحصیلات عالی همکاری می‌کند تا زنان را به شمولیت در تحصیلات عالی تکرده و محیط درسی پوهنتون‌ها را برای آن‌ها بهتر سازند. انجام این کار تضمین خواهد کرد که با زنان برخورد عادلانه صریح و آنها مورد آزار و اذیت جنسی قرار نمی‌گیرند و نیز محیط پوهنتون برای آنها به صورت آبرومدنانه مصون است، و اطلاعات از این‌که مساعی بیشتری برای تأمین مصونیت آن‌ها انجام شده است.^۱ چندین پوهنتون دیگر، از جمله پوهنتون بلخ و پوهنتون ننگرهار برنامه‌های خاصی دارند تا زنان را به شمولیت در پوهنتون تشویق کنند؛ پوهنتون کندهار اتفاق جدائنه اینترنت را برای فراهم نموده و پوهنتون خوست بدون وضع شرایط خاص به زنان اجازه داده تا از امکانات لیلیه برخوردار شوند. علاوه بر پوهنتون تخار در همکاری با محصلان ذکور در ساختن لایحهٔ نظام و دسپلین به شمول پالیسی‌های ضد آزار و اذیت جنسی کرده و چندین پوهنتون دیگر کمیته‌های خاص و شورای زنان را جهت رسیدگی به مشکلات امنیتی زنان تشکیل داده اند. و تحصیلات عالی تمام مؤسسات تحصیلات عالی را تشویق مینماید تا تلاش‌های شان را در این زمینه‌ها توسعه دهند.

مراسم فراغت محصلین پوهنتون کابل

^۱ مسودهٔ پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی برای پوهنتون‌ها و نهادهای تحصیلات عالی که در سال ۱۳۹۱ از طرف گروپ کاری که وزارت امور زنان نیز عضو آن بود، به وزارت تحصیلات عالی تقدیم شد.

اهداف واستراتیژی

تساوی جندر یک بخش مهم و یک اصل کلیدی پلان استراتیژیک ملی تحصیلات عالی ۱۳۹۵-۱۳۹۹ ش را تشکیل می‌دهد که معطوف به افزایش تعداد اناث در نهادهای تحصیلات عالی، انکشاف برنامه‌ها برای حل نابرابری‌ها و سهولت‌های لازم تحصیلی برای اناث می‌باشد. همچنین در پلان استراتیژیک ملی تحصیلات عالی ۱۳۸۹-۱۳۹۳ نیز روی این اصل تاکید گردیده بود. استراتیژی جندر در تحصیلات عالی چهارچوب اساسی برای تلاش‌های فوق در راستای حل معضلات جندر است.

اهداف

- فراهم نمودن زمینه‌های تساوی جندر در مؤسسات تحصیلات عالی کشور از طریق افزایش تعداد استادان و محصلان آناث.
- فراهم نمودن محیط محفوظ و مسئون که در آن مردان و زنان بدون آزار و اذیت یا ترس از مسئونیت شان به صورت آزادانه و خلاقانه تحصیل و کار کرده بتوانند.

دیدگاه

- دیدگاه تحصیلات عالی نهادینه نمودن ارزشهایی چون اسلام، کشور، مساوات، کیفیت عالی، همبستگی ملی، اخلاق، و مسؤولیت پذیری در روشنی ارزش اسلامی و ملی در تمام سطوح نظام تحصیلات عالی می‌باشد.
- توسعه تحصیلات عالی باکیفیت و دارای شرایط و امکانات مساعد برای تساوی جندر بر مبنای ارزش‌های چون تساوی حقوق، موازین اسلامی، همبستگی ملی، مسؤولیت پذیری و آمادگی برای خدمت‌گزاری به افغانستان می‌باشد.

محصلان دیپارتمنت ترکی، پوهنجه زبان و ادبیات، پوهنتون کابل

چالش های مرتبط با جندار

۱. محدودیت دسترسی برای محصلان انانث: طوری که در بالا بیان گردید، چندین عامل مانع بهبود و افزایش دس زنان به آموزش عالی گردیده است که عمدۀ ترین آنها کمبود جای بود و باش و لیلیه های مسئون است چنانچه تنها زنان به آن دسترسی دارند. در حالی که این فیصدی برای مردان سه چند زنان است. برای حل این مشکل وزارت تحصیلات در نظر دارد تا امکانات لیلیه را برای ۴۰۰۰ محصل انانث دیگر تا سه سال آینده فراهم سازد که به تعقیب آن در آیندۀ نزدیک امکانات لیلیه برای ۴۰۰۰ محصل دیگر نیز فراهم خواهد شد.

مشکل دوم تعداد اندک فارغان انانث از دورۀ ثانوی مکتب در مقایسه با شاگردان ذکور است. این ارقام رو به افزایش در نظر است تا سال ۱۴۰۴ شاگردان انانث فارغ دورۀ ثانوی به ۴۰ فیصد مجموع شاگردان فارغ‌التحصیل برستند و اندکی ۱۴۰۴، احتمالاً تعداد هر دو گروه با هم قرین به مساوی خواهد شد.

عوامل دیگر هم برای تعلیم و تحصیل دختران مشکل‌آفرین شده است، از جمله می‌توان عدم علاقمندی والدین به فر دختران شان به تحصیلات عالی بخصوص در ولایات نا امن، محدودیت‌های اقتصادی و سنتی و دیدگاه‌های محافظه‌کاران خانواده‌ها به دختران شان جهت انجام کارهای خانه، ترس از آزار و اذیت جنسی و بی‌علاقة‌گی برای تحصیل را نام برد.

وزارت تحصیلات عالی تأثیرات ناشی از افزایش روزافزون تعداد فارغان ذکور و انانث دورۀ ثانوی را درک نموده و افزایش قابل‌ملاحظه در بودجه انکشاپی شده است تا صنوف درسی، دفاتر کاری و سایر تسهیلات را در ساحتی که احت بیشترین فشار شمولیت روبرو می‌باشد، توسعه بخشد. از این‌رو، بخشی از استراتئی وزارت تحصیلات عالی افزایش تسهیلات محصلان انانث و توسعه تعداد لیلیه‌های دخترانه است.

چنانچه گفته شد دلیل عمده پایین بودن فیصدی افزایش طبقه انانث نسبت به ذکور، نبود تعداد کافی لیلیه‌ها م تنها دوازده موسسه تحصیلات عالی دارای لیلیه‌های خوب و مسئون انانث وجود داشته باشد. در سال ۱۳۹۳ صرف ۲۰ فیصد محصلان در لیلیه‌ها بود و باش داشتند در حالیکه این فیصدی برای طبقه ذکور ۲۶ فیصد^۱ بود. تمام لیلیه‌های موجود برای دختران محصل بوده و تعداد زیاد محصلان منتظر جای بودباش در لیلیه‌ها اند. جهت حل این مسئله وزارت تحصیلات عالی برنامۀ اولویت‌های ملی خود خواستار ۲۰ میلیون دالر امریکایی جهت اعمار لیلیه‌های بیشتر برای ۴,۰۰۰ محصل انانث، وال لیلیه برای انانث طی دوره دوم تطبیق برنامه استراتئیک ملی تحصیلات عالی (۱۳۹۵-۱۳۹۹) شده است. همچنین، کار ا لیلیه جدید انانث در ولایت‌های هرات و بلخ اخیراً تکمیل گردید، و دو لیلیه جدید دیگر نیز تحت اعمار اند. وزارت تحصیلات تلاش دارد تا بر علاوه لیلیه‌های انانث مذکور لیلیه‌های دیگر را نیز برای تمام دختران واجد شرایط و علاقمند آماده سازد.^۲

^۱ مصاحبه‌ها در ولایت کاپیسا توسط سارا امیریار و فرید هیوارد (Fred M. Hayward)، ۴ سلطان ۱۳۸۲.

^۲ احصائی وزارت تحصیلات عالی برای سال ۱۳۹۳.

بازدید از پوهنخی کمپیوتر ساینس جهت رسیدگی به مشکلات، پیشنهادات و انتقادات محصلان

۲. محدودیت در تعداد استادان انانث: تلاش‌های انجام شده برای افزایش تعداد استادان انانث در تحصیلات عالی به دو دلیل مشکل بوده است: اول اندک بودن تعداد محصلان انانث دارای تحصیلات لیسانس و دوم اندک بودن تعداد محصلان انانث دارای تحصیلات فوق لیسانس؛ تعداد دومی حتی کمتر از تعداد اولی است. تعداد اندک استادان انانث باعث گردیده تا نقش استادان انانث در مشوره دهی و تشویق محصلان انانث برای انتخاب شغل تدریس در تحصیلات عالی محدود بماند. مشکل دیگر طرز دید محافظه‌کارانه بعضی از مردم است که فکر می‌کنند زنان نباید بیرون از خانه کار کنند. بر علاوه، مشکلات تدریس برای زنان که شوهر و فرزند دارند نظر به مردان بیشتر است. تعدادی از مشکلات دیگر در قسمت ذیل ذکر گردیده اند. این مشکلاتی است که وزارت تحصیلات عالی در صدد حل آن بوده و امیدوار است طی چند سال آینده آن‌ها را مرفوع سازد.

۳. محدودیت فرصت‌های تحصیلی بالاتر از درجه لسانس برای زنان: فرست‌ها برای راه اندازی برنامه‌های ماستری و دوکتورا در افغانستان محدود بوده است. چنانچه از آغاز سال های ۱۳۸۸-۱۳۹۱ تنها ۷ برنامه فعال ماستری^۱ وجود داشت. تعدادی از برنامه‌های جدید ماستری در مرحله پلان گذاری و یا تصویب قرار دارند که با ازدیاد آنها، تعداد این برنامه‌ها در مؤسسات دولتی در سال ۱۳۹۵ به ۳۰ برنامه خواهد رسید. این برنامه‌ها فرست‌های تحصیلی به سویه ماستری را برای زنان افزایش خواهد داد، ولی با آن‌هم بسیاری از رشته‌های مهم به دلیل کمبود استادان دارای درجه تحصیلی دوکتورا و رتبه علمی پوهاند و پوهنواز که یکی از شرایط ایجاد برنامه ماستری است، برنامه‌های ماستری نخواهند داشت. مسئله دیگری که بر مشکلات تحصیلی زنان برای گرفتن درجه بالاتر از لیسانس افزوده، محدودیت‌ها در برابر سفر کردن به خارج است. بر علاوه، مشکلات دیگر شامل مخالفتها علیه آموزش زنان، مخالفت فامیل یا شوهر، مسؤولیت‌های خانوادگی و ناتوانی در دریافت کمک مالی برای شوهران یا فرزندان جهت همراهی استادان انانث هنگام تحصیل در خارج می‌باشد. همچنین، فعلًاً در افغانستان پروگرام دوکتورا تنها محدود به دو رشته دری و پشت‌موی باشد. بنابراین تحصیلات دوکتورا وابسته به آموزش در خارج از کشور است. داشتن مهارت‌های زبان انگلیسی برای کسانی که بخارط آموزش به خارج می‌روند یک امر ضروری است، که اکثر زنان (وهمچنان مردان) مهارت کافی در زبان‌های خارجی ندارند.

^۱ در سال ۱۳۹۱ هفت برنامه ماستری تصویب شده وجود داشت: ماستری در تعلیم و تربیه، دری، پشت‌مو، فزیک، اداره و پالیسی عامه، شرعیات و انجینیری.

تعداد استادان و اجد شرایط با درجه تحصیلی ماستری و دوکتورا هم برای استخدام و هم برای ترفیع بسیار اندک است. تعداد زنانی که در افغانستان در پروگرام های فوق لسانس مشغول تحصیل اند، صرف ۲۰۳ تن است که ۲۳ درصد تمام محصلان در سال ۱۳۹۴ شامل در این برنامه ها را تشکیل میدهد. صرف ۲۴ تن از محصلان انان در حال حاضر مشغول تحصیل در خارج از کشور برای دوره های ماستری و دوکتورا می باشند. تعداد محدودی محصلان انان دیگر ممکن از طریق کمک های مالی مراجع دیگر مصروف تحصیل در خارج باشند که تعداد دقیق آنها به وزارت تحصیلات عالی معلوم نبوده ولی گمان میروند که تعداد آنها نیز اندک است. برنامه فُلبرایت (Fullbright) در سال ۱۳۹۱ تلاش نمود تا زنان بیشتر را برای بورس های تحصیلی ماستری و دوکتورا در امریکا جذب نماید. در سال ۱۳۹۲، ۲۰ فیصد از نامزدان بورس های تحصیلی فُلبرایت را زنان تشکیل می داد. گذشته از برنامه فُلبرایت و بورس های دولتی، حمایت از زنان برای تحصیل در درجه های بالاتر از لیسانس بسیار کم است. قطع نظر از مسئله جندر، تعداد اندک فامیل ها قادر اند مصارف آموزشی فرزندان شان را در برنامه های ماستری و دوکتورا از منابع مالی خود بپردازند. پایین ترین مصرف مجموعی یک ساله این نوع تحصیل در منطقه ۱۵۰۰۰ دالر امریکائی است در حالی که در اروپا و امریکا به ۳۰۰۰۰ دالر امریکایی و یا هم بیشتر از آن می رسد. از طرف دیگر، تهها در ۳ سال گذشته ۳۳ تن از طبقه انان ماستری خود را تنها از برنامه «ماستری تعلیم و تربیه» به دست آورده اند^۱ که این خود پیشرفت بزرگی در افزایش تعداد زنان دارای درجه ماستری می باشد.

اندک بودن تعداد زنان با درجه تحصیلی لسانس، ماستری و دوکتورا جذب استادان انان به مؤسسات تحصیلات عالی را مشکل ساخته است. این موضوع یک مشکل دورانی را نیز به وجود آورده است؛ یعنی در حال حاضر تعداد بسیار کم (۱۴ فیصد در ۱۳۹۴) استادان انان وجود دارند تا الگو و مشوق سایر محصلان انان باشند. فیصدی استادان انان در رتبه های علمی پوهنده ای، پوهنوال و پوهاند حتی کمتر از آن است یعنی صرف ۹ فیصد تعداد مجموعی استادان در این رتبه ها را تشکیل میدهد. این مسایل محصلان انان را تا حدی می تواند دلسرب سازد تا به حیث استاد پوهنتون مقرر شوند.

محصلین انان عازم به تحصیلات عالی به کشورهای ترکیه و مالیزیا.

^۱ این برنامه از طرف پژوهه تحصیلات عالی (HEP) به کمک مالی اداره اکشاف بین المللی امریکا (USAID) راه اندازی شد. تعداد ۲۲ خانم دیگر در حال حاضر شامل این برنامه اند.

۴. تحقیق و نگارش: در سی سال گذشته یک مشکل عمومی برای تمام استادان پوهنتون نبود وجوه مالی برای انجام تحقیق بوده است. در سه سال اخیر مبلغ کوچک پول از طرف بانک جهانی برای ۱۲ پوهنتون تحت پوشش برنامه تقویت تحصیلات عالی (SHEP) برای انجام تحقیق تخصیص داده شده که فرصت های جدید را برای استادان پوهنتون های تحت پوشش برنامه مذکور فراهم می سازد. از مجموع درخواستی های انجام تحقیق که تا اکنون منظور شده اند، یک- سوم آن از طبقه ایاث بوده است.

باید تصریح نمود که زنان نسبت به مردان در اجرای تحقیق به موانع بیشتر مواجه می شوند. بیشترین استادان ایاث متاهل اند و وقت زیاد آنها صرف امور خانوادگی می شود. چون مردان در امور خانوادگی و پرستاری اطفال سهم زیاد نمی گیرند، بنابراین مسئله وقت زنان را برای انجام تحقیق خیلی ها محدود می سازد. برخلافه، بیشترین تراکم ساعت درسی بالای استادان دارای رتب پوهیالی، پوهنیار و پوهنمل می باشد و ۹۰٪ فیصد استادان ایاث در این رتبه ها قرار دارند. این هم یکی از موانع انجام تحقیق توسط استادان ایاث است. از طرف دیگر، شواهد نشان میدهد که زنانی که درجه ماستری را بدست می آورند اکثرًا مؤلفین فعال تر می شوند.

۵. محدودیت در ترقیات: ترقیات استادان پوهنتون وابسته به مدت خدمت در هر رتبه (حد اقل ۳ سال در هر رتبه)، تهیه اثار علمی، درجه تحصیل و مدت تدریس و خدمت می باشد. ارزیابی استادان تا حال در تمام مؤسسات تحصیلات عالی صورت نگرفته، اما چندین پوهنتون (به صورت آشکار پوهنتون طبی کابل) ارزیابی استادان توسط محصلان را الزامي دانسته است. وزارت تحصیلات عالی روند ترقی و ضوابط آن را به صورت دقیق بررسی خواهد نمود تا از نبود تبعیض جندر اطمینان حاصل نماید. از مجموع استادان ایاث صرف ۱٪ فیصد و از مجموع استادان ذکور صرف ۱۳٪ فیصد آنها دارای رتبه های علمی پوهنداوی، پوهنوال و پوهاند می باشند. طی سال ۱۳۹۴ در مجموع، زنان ۱۴٪ فیصد تمام استادان را تشکیل میدهند که ۳۴.۶٪ فیصد آنها دارای درجه تحصیلی ماستری و ۱۰٪ فیصد آنان دارای درجه تحصیلی دوکتورا می باشند. رهنمود فعلی ترقیات علمی به رتبه های پوهنداوی، پوهنوال و پوهاند اقتضای درجه تحصیلی بالاتر از لسانس را دارد.^۱ بسیاری از زنان درجه های تحصیلی فوق لسانس را درین اوخر به دست آورده اند. حد اقل شش سال را در بر می گیرد تا یک ماستر تازه استخدام شده به رتبه علمی پوهنداوی دست یابد؛ این امر باز هم وابسته به قبولی آثار علمی اش توسط دیپارتمنت مربوطه، تدریس خوب و خدمت به مؤسسه تحصیلی است. بدون داشتن درجه تحصیلی فوق لسانس، یک استاد جدیدالشمول باید حداقل ۱۰ سال تدریس کند تا از ۳٪ رتبه علمی ابتدایی (پوهیالی، پوهنیار و پوهنمل) شروع نموده و به شمول تهیه آثار علمی لازم، تدریس خوب و خدمت به مؤسسه تحصیلی مربوطه به رتبه پوهنداوی برسد. برای رسیدن به رتبه پوهنداوی، مدت زمان خدمت در یک رتبه برای ترقی شاید یکی از دلایل این ذهنیت باشد که گویا ترقی برای زنان زود میسر نمی شود (ظاهراً این مسئله کند بودن روند ترقی زنان پنداشته شده است).

^۱ بعضی از استادان بدون درجه علمی فوق لسانس به رتبه های پوهنداوی، پوهنوال و پوهاند رسیده اند چون اکثر آنها در دوره های پوهنداوی، پوهنیار و پوهنمل رسیده اند قبل زمانیکه کسب درجات تحصیلی فوق لسانس به علت جنگ و انزوا در افغانستان برای تمام استادان سیار دشوار بود به این رتبه ها ارتقا نموده اند.

محفل تقدیر از کارمندان شایسته انان

۶. محدودیت زنان در رسیدن به موقف های رهبری: با وصف اینکه وزیر برحال تحصیلات عالی از طبقه انان تعداد کمی از زنان در موقف های رهبری وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلات عالی کار می کنند، که این مسأله می شود تا صدای زنان در سطوح پالیسی سازی وزارت ناشنیده مانده و توئایی آنها در تشخیص و معرفی پالیسی های که زنان و محصلان انان است، کاهش یابد. تنها چهار زن به سطح مؤسسه تحصیلی در بلند ترین رتبه قرار دارند که بلند ترین آنها معاون علمی می باشد؛ با وصف این که چندین تن از استادان انان به حیث رئیس پوهنخی بوده ولی هیچ کدام آن ها د ریاست پوهنتون یا مؤسسه تحصیلی کار نمی کنند. بعضی از این مسائل نتیجه قلت زنان در سطوح علمی است که مقتضیات داشتن مقام عالی رتبه در وزارت تحصیلات عالی و پوهنتون ها می باشد. دلیل دیگری که زنان در مقام های قرار ندارند این است که فیصدی زیاد زنان درجه های تحصیلی فوق لسانس خود را در این اواخر بدست آورده اند. تنها ۳ رتبه علمی پوهاند، ۱۱ تن در رتبه پوهنووال، ۵۸ تن در رتبه علمی پوهندوی، ۱۱۱ تن در رتبه پوهنمل و ۵۸۳ تن در رتبه علمی پوهیالی، نامزد پوهنیار و نامزد پوهیالی قرار دارند. مدیران ارشد در تحصیلات عالی معمولاً باید موقف مسلکی باشند. با این هم، در سویه های بلند تر مقاومتهای سنتی علیه زنان وجود دارد؛ ولی وزارت تحصیلات عالی متعهد فُرسته های بیشتری را برای زنان تضمین و فراهم کند. هرگاه وزارت تحصیلات عالی متوجه شود که در جایی تبعیض جن دارد، بلافضله وارد عمل شده و آن را رفع خواهد کرد. قابل یاد آوری است که حل چالش های موجود فرا راه زنان حساسیت های موجود در جامعه ما زمانگیر است.

وزارت تحصیلات عالی از چندین سو تلاش دارد تا این مشکلات را حل کند؛ یکی از این تلاش ها افزایش تعداد های ماستری در افغانستان به خصوص در ساحت ایست تا زنان بتوانند در آن وظیفه مناسب بیابند و تشویق به گرفتن پ این برنامه ها شوند. نصف دانشآموزان چندین برنامه جدید ماستری مانند «ماستری در تعلیم و تربیه» و «ماستری در پالیسی عامه» را محصلان انان تشکیل می دهند. در حال حاضر (سال ۱۳۹۴) بیست و هشت برنامه ماستری در افغانستان دارد که این تعداد برنامه ماستری زنان بیشتری را آماده می سازد تا در موقف استاد پوهنتون استخدام شوند. با وصف ای ایجاد برنامه های دوکتورا در افغانستان به دلیل کمبود استادان با درجه دکتورا کندتر از حد توقع بوده، با آنهم وزارت عالی در صدد تأسیس برنامه های مشترک دوکتورا با پوهنتون های خارج است. به هر حال، حتی در بهترین شرایط تأم برنامه ها زمان گیر است.

.**۷ مصوّنیت:** مصوّنیت برای همه محصلان و به صورت خاص برای محصلان و استادان انان از جمله اهداف اصلی وزارت تحصیلات عالی می‌باشد. وزارت تحصیلات عالی متعدد است تا حد امکان مصوّنیت و امنیت محوطه مؤسسات تحصیلی خود را تضمین کرده و همچنین حقوق و آزادی‌های تمام افراد داخل مؤسسات تحصیلی و تاسیسات خود را حفاظت کند.

ترس از مصوّنیت محصلان انان مسئله نگران کننده برای تعداد زیادی از خانواده‌ها است که علاقه ندارند دختران شانرا به پوهنتون‌ها بفرستند. در مصاحبه‌های که با شاگردان صنوف یازدهم و دوازدهم انجام شد، تعداد زیادی از دختران ابراز داشتند که مخالفت‌های معین نادرست ادامه مکتب‌الی صنف دوازدهم را برای آنها دشوار ساخته است. همچنان نگرانی از عدم مصوّنیت، ازدواج یا کمک در کارهای خانه موانع دیگری بودند که ادامه تحصیل را برای دختران مشکل ساخته است. از طرف دیگر، این دختران می‌دانستند که رفتن به پوهنتون شاید دشوار تر از از رسیدن به صنف دوازده باشد. برعلاوه، تعداد مکاتب دختران نسبت به پسران به خصوص در اطراف کمتر است. کمبود سهولت حمل و نقل شاگردان دختر را مجبور ساخته تا مسافه‌های طولانی را از خانه‌الی مکتب پیاده بروند. بسیاری از والدین به دلیل هراس از مصوّنیت دختران شان به آنها اجازه نمی‌دهند تا مسافه‌های طولانی را پیاده طی کنند. به همین دلیل تعداد زیاد آنها مجبور به ترک مکتب می‌شوند.^۱ دختران همچنان ابراز داشتند که مشکلات کاریابی بعد از فارغ شدن از پوهنتون بیشتر اوقات آنها را از ادامه تحصیل مأیوس می‌سازد که این سرچشمه از تعییض علیه زنان و کمبود فرصت‌های کاریابی برای زنان می‌گیرد.

ترس ناشی از خشونت علیه محصلان انان به این نگرانی‌ها می‌افزاید. با وصف مساعی اداره مؤقت برای بهبود سطح دانش طبقه‌انان، در سال ۱۳۸۴ حملات خشونت بار علیه دختران و مکاتب دخترانه افزایش یافت. در نیمه سال ۱۳۸۵ (م۲۰۰۵) به طور اوسط روزانه یک باب مکتب مورد حمله قرار گرفته بود. این حملات در فراری ساختن دختران از مکتب، ترساندن والدین دختران توسط شبینامه‌ها، تهدید و غیره اعمال خشونت آمیز علیه دختران، استادان و مکاتب نقش زیاد داشت. در سال ۱۳۸۷ به اساس گزارش یونیسف، «۲۸۳» حمله خشونت بار بالای مکاتب صورت گرفت که در آن ۹۲ تن کشته و ۱۶۹ تن دیگر زخم برداشتند. به هر حال، با وجود تهدیدات، دختران و معلمان به رفتن به مکاتب ادامه می‌دهند. در سال‌های بعدی حملات تاحدی کاهش یافته ولی تا به امروز ادامه دارد.

خشونت علیه دختران در مکاتب تأثیر مهمی بالای تحصیلات عالی داشته و آمار دختران داوطلب شمولیت در تحصیلات عالی را محدود ساخته است. تنها تعداد بسیار اندک دختران نسبت به پسران قادر به تکمیل دوره ثانوی‌اند. به هر صورت، با وجود خشونت‌ها و عقب نشینی‌های مؤقت در بعضی از ساحت‌کشور، تلاش‌های دوره انتقالی برای بهبود و بازسازی تعلیم و تربیه در سال ۱۳۸۱ تأثیراتی خوبی به جا گذاشت. چنانچه تعداد شمولیت شاگردان انان در مکاتب ابتدایی و ثانوی از ۶۴۰۰۰ شاگرد در سال ۱۳۷۸ به بیش از ۵۳۲,۶۸۶ شاگرد در ۱۳۸۱ رسید (جدول ۲). در سال‌های جنگ نیز زنان خشونت را در تحصیلات عالی متحمل شدند. درنتیجه، وزارت تحصیلات عالی روی مسوده استراتئیزی مصوّنیت زنان در محیط کاری و تحصیلی کار کرده و همچنان همراه با مؤسسات تحصیلات عالی در مورد ایجاد و مصوّنیت در مؤسسات شان همکاری می‌کند. با وجود تنفيذ لایحه نظم و دسپلین، وزارت تحصیلات عالی باید اقدامات عملی معینی را برای مصوّنیت آبرومندانه انان در تحصیلات عالی بردارد.

.**۸ تعییض جندر و اذیت جنسی:** علاوه بر چالش‌های مصوّنیت، موضوع حاد دیگری که زنان با آن مواجه‌اند، تعییض جندر و آزار و اذیت جنسی است. تعییض جندر، تعصب یا تعییض از نگاه جندر است که به صورت عموم علیه زنان صورت می‌گیرد. تعییض جندر در طرز نگرش، طرز برخورد و رویه افراد انکاس می‌یابد. اعمال، گفتار و تماس ناخواسته و زشت و یا هم هرآنچه که محیط کاری یا آموزشی را اخلال نموده و یک محیط تهدیدآمیز را به میان آورد، آزار و اذیت شناخته شده است.

^۱ مصاحبه در ولایت کاپیسا توسط سارا امیریار و فیرید هیوارد (Fred M. Hayward)، ۱۳۸۲، ۴ سلطان.

پالیسی منع آزار و اذیت جنسی وزارت تحصیلات عالی در قالب "پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی در نهاد های تحصیلات عالی" تدوین یافته است. چنانچه در آغاز ذکر گردید، وزارت تحصیلات عالی همچنان متعهد به عملی ساختن توافقنامه های بین المللی می باشد که دولت افغانستان آن را امضا نموده است. این پالیسی ها توسط وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلات عالی تطبیق می شود. بخشی از استراتژی کنونی وزارت تحصیلات عالی این است تا مطمئن شود که محصلان، کارمندان و مردم این پالیسی ها را فهمیده و تعقیب می نمایند و نیز اطمینان حاصل کند که این پالیسی ها به صورت جدی تطبیق می شوند. این کار در درازمدت در ایجاد فرهنگ تحمل و روابطی، احترام به زنان، برخورد عادلانه و ایجاد محیط محفوظ و حمایت کننده برای محصلان، استادان و کارمندان اثاث در مؤسسات تحصیلات عالی و وزارت تحصیلات عالی کمک خواهد کرد.

چالش های رویه مرفت از آنچه در فوق بحث گردید، موارد آتی به گونه مهم در راه دسترسی اثاث به تحصیلات عالی تشخیص میگردد:

۱. عدم موجودیت امکانات رهایشی (لیلیه) برای اثاث
۲. برخورد محافظه کارانه بعضی از گروه های اجتماعی در قبال تحصیل اثاث مخصوصاً فرستادن آنها برای این منظور به لیلیه ها و یا خارج از کشور
۳. عدم موجودیت امنیت و مصوّنیت برای زنان در اکثر مناطق
۴. عدم موجودیت فارغان اثاث در مکاتب و یا تناسب بین فارغان ذکور و اثاث در بعضی از ولایات.
۵. سرمایه گذاری بیشتر خانواده ها بر پسران در مقایسه به دختران
۶. امکانات محدود کاریابی برای زنان – زنان دورتر از فامیل های شان و همچنان دورتر از محل بودباش آنها به انجام کار علاقمندی نشان نمیدهند.
۷. آزار و اذیت دختران با درنظرداشت تحصیل مشترک پسران و دختران و شرایط اجتماعی که باعث دلسربدی خانواده ها در مورد تحصیل دختران شان میگردد.

برنامه ها

در حالی که موقیت هایی در راستای حل مشکلات جندر به دست آمده، ولی برای تحقق کامل تساوی جندر در افغانستان هنوز راه درازی در پیش رو داریم. برای این هدف، وزارت تحصیلات عالی ستراتژی جندر همه جانبه را تهیه نموده است که دارای هدف واضح برای کُل سیستم، پوهنتون ها، استادان، محصلان، متخصصین امور پالیسی و حقوقی و عموم مردم به سطح جامعه می باشد. جهت رسیدن به این اهداف، وزارت تحصیلات عالی به موارد ذیل خواهد پرداخت:

۱. بخش استادان:
استادان به خاطر تحقق بخشنیدن تساوی جندر، پایان بخشنیدن به آزار و اذیت جنسی و تقویت محیط آموزشی حمایوی برای تمام محصلان باید نقش گسترده تری را بازی کنند.
- ایجاد یک کمیته جندر به سطح هر نهاد تحصیلی برای بازنگری فعالیت های فعلی جهت کسب اطمینان از رفع تبعیض در مقابل محصلان و استادان اثاث.
- افزایش ۲۰ فیصدی استادان اثاث الی سال ۱۳۹۹ و ۲۵ فیصدی الی سال ۱۴۰۴، از طریق استخدام استادان اثاث بیشتر و تشویق محصلان اثاث لایق سال های نهایی برای شمولیت در کادر علمی در تحصیلات عالی.

- تضمین مصوّنیت استادان و کارمندان انان.
- همکاری با مؤسسات تحصیلات عالی به خاطر ایجاد محیط حمایت کننده از زنان و تشویق آنها برای انجام ترفیعات علمی.
- جستجوی وجود مالی بیشتر برای فرستادن استادان به خارج جهت کسب تحصیلات فوق لسانس.
- کسب اطمینان از موجودیت یک روند شفاف استخدام که به دور از هر نوع علائق و جانبداری، و تبعیض جندر باشد. اصل شایسته سalarی همواره حاکم باشد.
- مرور بر روند ارتقای ترفیعات استادان جهت کسب اطمینان از اینکه عملکرد استادان انان هرساله پی گیری شده و در صورتیکه واحد شرایط باشند، فرصت برابر جهت ارتقا دارند.
- فراهم آوری تحصیلات تخصصی و علمی، همچنین برخورداری از امکانات لیلیه برای آن عده استادان انانی که از ولایات آمده و مشمول در برنامه های ماستری می باشند.
- فراهم آوری وجود مالی، به اساس شایستگی، جهت حمایت از پروژه های تحقیقی استادان انان.
- کسب اطمینان از عدم اعمال تبعیض در روند استخدام وارتقای استادان انانی که در مرحله باروری قرار دارند.
- تشخیص دلایل عدم استخدام استادان انان در بعضی مؤسسات تحصیلی و اقدام درجهت مرفوع ساختن آن.
- شامل ساختن موضوع جندر در تدریس و بحث های صنفی جهت ترویج و تقویت تساوی جندر.
- تشویق استادان تا الگوی خوبی و بی طرفی بوده و نیز حامی محصلان و استادان انان باشند.
- تمام استادان باید موارد آزار و اذیت جنسی را به مقام های مربوطه پوهنتون ها گزارش و موقف تحمل ناپذیری را در رابطه به تبعیض جندر احرار نمایند.

۲. مؤسسات تحصیلات عالی

- وزارت تحصیلات عالی متعهد است تا محیط مصون و محفوظ را در وزارت و تمام مؤسسات تحصیلی برای زنان و سایر سهولت ها را برای تمام محصلان فراهم سازد. برای تحقق این موضوع موارد زیر اتخاذ خواهد گردید:
- تشویق دختران و زنان لایق درجه لسانس از طریق مشوره دهی و فراهم کردن مشوق تا آنها در برنامه های آموزشی فوق لسانس (ماستری و دوکتورا) اشتراک نموده و به حیث استاد در مؤسسات تحصیلات عالی مقرر شوند.
- حصول اطمینان از این که استادان انان به انترنت، کمپیوتر و دفتر خوب دسترسی عادلانه دارند.
- تأمین مصوّنیت استادان، محصلان و کارمندان زن.
- ایجاد محیط مناسب و تشویق استادان انان به ترقیع به رتبه های بلندتر.
- فراهم نمودن استاد رهنما برای استادان جدیدالشمول تا به آنها در مورد تدریس خوب، تهیه آثار علمی، وآماده ساختن آنها به ترقیع مشوره دهند.
- ایجاد طرزالعمل های لازم برای مقابله با رفتار های غیر اجتماعی همانند، «...توهین شخصیت، آزار و اذیت جنسی، بی احترامی، خساره رساندن به دارایی عامه، اخلال فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و علمی وغیره.
- همکاری با وزارت تحصیلات عالی جهت فراهم نمودن امکانات برای زنان تا در امتحان کانکور همانند مردان خوب بدرخشند؛ این کار از طریق مهیا ساختن زمینه دسترسی عادلانه به کورس های آمادگی کانکور صورت گرفته میتواند. فیضی موفقیت شاگردانی که در این کورس ها اشتراک می نمایند در حال حاضر ۸۰ فیصد است. همچنین، بیشتر

شاگردانی که در این کورس ها اشتراک میکنند مردان اند. این مسئله در مناطق ناامن، جنگ زده و محروم بیشتر اهمیت دارد.

- تشویق و ترغیب تمام پوهنهای ها به تهیه و تطبیق برنامه های خاص به منظور تقویت و ترویج تساوی جندر.
- تشویق تمام پوهنهای ها به تعیین اهداف برای افزایش فیصدی تعداد محصلان و استادان اناث (تا حال چهار پوهنتون به این امر متعهد شده اند).
- ایجاد میکانیزم ها برای رسیدگی به شکایات زنان پیرامون رفتار نا مناسب در مقابل آنها و تقویت محیط مساعد برای زنان در مؤسسات تحصیلی.
- فراهم آوری تحصیلات (مجانی و یا با پرداخت هزینه) کودکستان، برای استادان اناثی که مشمول برنامه های ماستری هستند.
- طرح و ایجاد برنامه ها برای تشویق شاگردان اناث دوره ثانوی جهت شمولیت به پوهنتون ها (خصوصاً در مناطق خود شان، جاییکه به لیلیه ضرورت ندارند).
- تعیین یک روز یا یک هفته در هر سال از طرف هر پوهنتون برای ارائه معلومات در مورد پوهنتون های مربوطه شان به منظور تشویق دختران دوره ثانوی جهت شمولیت در مؤسسات تحصیلات عالی.
- تقویة برنامه فوق لیسانس مطالعات جندر و زنان.

۳. نصاب تحصیلات عالی

از جمله ساحتی که باید بازنگری و تجدید نظر شوند، یکی آن هم نقش بالقوه نصاب درسی در تقویت و ترویج تساوی جندر، و یاهم برعکس، نقش آن در ایجاد گسترش و خلق نمودن نگرش هایی است که منجر به تحریر یا بی اهمیت ساختن وضعیت زنان می شود. وزارت تحصیلات عالی کتاب ها و مفردات درسی را مورد مطالعه قرار خواهد داد تا اطمینان حاصل گردد که کتاب های درسی و مفردات مذکور در موافقت با سترانیزی ها و ارزش های ملی و اکادمیک کشور قرار دارند. وزارت تحصیلات عالی می خواهد اطمینان حاصل کند که با تمام شاگردان به طور مناسب، برابر و بنابر احترام متقابل برخورد می شود. وزارت تحصیلات عالی همچنان می خواهد محیط تحصیلی را در تمام مؤسسات تحصیلات عالی ایجاد کند که رشد معنوی، مساوات، عدالت، امانت داری و راستی، ارزشهای دینی و ملی و خلاقیت را تقویت کرده و تمام شاگردان را ترغیب میکند تا ذهن و مهارت های شان را خوب انکشاف دهند.

۴. بخش محصلان

محصلان باید نقش اساسی را در رابطه به تضمین تساوی جندر، جلوگیری از آزار و اذیت جنسی، تبعیض جندر و برخورداری زنان از محیط مصون و راحت در تمام پوهنتون ها بازی کنند. بسیاری از شاگردان در بهتر ساختن دسترسی محصلان اناث به محیط های پوهنتون فعالانه کار نموده اند که در بعضی موارد شاگردان ذکور در رأس آن قرار داشته اند. چنانچه تذکر گردید، محصلان ذکور باید نقش فعال را در این قسمت بازی کنند.

مراکز خدمات محصلان باید بخش عمده روند بهبود و انکشاف محیط آموزشی برای زنان در تحصیلات عالی باشند. وزارت تحصیلات عالی در حال حاضر مصروف انجام یک سلسله فعالیت ها در رابطه به توسعه برنامه خدمات محصلان است تا از این طریق موضوعات مرتبط با جندر را شامل این برنامه ها ساخته و مراکز خدمات محصلان را در بیشتر از دوازده پوهنتونی ایجاد کند که نخستین بار این برنامه به کمک پروژه تحصیلات عالی (HEP) و به حمایت اداره انکشاف بین المللی ایالات متحدة امریکا (USAID) آغاز گردید و بعداً توسط برنامه تقویت تحصیلات عالی (SHEP) ادامه یافت.

این بخشی از تلاش هایی است که هدف آن فراهم سازی محیط حمایوی، کمک کننده و عاری از هر نوع آزار و اذیت و اعمال نگران کننده علیه زنان در سراسر پوهنتون ها است. وزارت تحصیلات عالی در جستجوی دریافت وجهه مالی بیشتر برای توسعه خدمات برای زنان و توسعه خدمات محصلان به فراتر از دوازده پوهنتون فعلی تحت پوشش میباشد. برنامه های خدمات محصلان همچنان به منظور کمک به بهبود فرصت های کاری برای فارغان ایجاد شده اند. مراکز خدمات محصلان در مورد انتخاب حرفه و کاریابی مشوره داده و با بخش خصوصی در اجتماعات محلی شان در یافتن وظیفه مناسب برای محصلان کمک خواهند کرد. وزارت تحصیلات عالی به منظور افزایش فرصت های کاریابی برای تمام فارغان، به خصوص زنان، همکاری میان وزارت تحصیلات عالی، مؤسسات تحصیلات عالی و استخدام کنندگان خصوصی و دولتی را ازدیاد بخشیده است. بنابر این، وزارت تحصیلات عالی اهداف ذیل را مدنظر دارد:

- توسعه خدمات محصلان و شامل ساختن مسایل جندر.
- اطمینان از این که مشوره دهی زنان را به انتخاب رشته تحصیلی دلخواه شان تشویق کرده است و آنها را منحصر به انتخاب رشته های خاص ننموده، مگر این که آن رشته ها انتخاب خود شان بوده باشد.
- تلاش های خاص برای کمک و مشوره دهی به فارغ التحصیلان انانث در انتخاب شغل و کاریابی.
- افزایش ۲۵ فیصدی محصلان انانث الی ۱۳۹۹ و افزایش ۳۰ فیصدی آنها الی ۱۴۰۴.
- افزایش امکانات لیلیه برای شاگردان انانث. ایجاد لیلیه ها برای ۴۰۰۰ محصل انانث تا سال ۱۳۹۹.
- آماده گی لازم برای افزایش سریع تعداد فارغان انانث از دوره ثانوی که تا سال ۱۴۰۱ به صورت فزاینده ی افزایش خواهد یافت.
- اطمینان از دسترسی مساویانه زنان به کمپیوتر، اینترنت، سایر وسایل تدریسی و مکان مطالعه در پوهنتون ها.
- اختصاص ۳۰ فیصد بورس های تحصیلی به زنان.
- ادامه تخصیص ۱۵ فیصد نمره اضافی در امتحان کانکور به زنان مناطق نا امن و محروم. شناسایی دلایل پایین بودن شمولیت طبقه انانث در بعضی از مؤسسات تحصیلی و گرفتن تدبیر لازم در این زمینه.
- تلاش برای آشکار نمودن دلایل سطح پایین شمولیت انانث در بعضی موسسات تحصیلی، و گرفتن تدبیر لازم جهت حل این موضوع.
- ایجاد یک کمیته ملی جندر برای بازنگری فعالیت های فعلی جهت کسب اطمینان از نبودن تبعیض جندر در مقابل محصلان و استادان.
- تشویق محصلان به تحقیق روی مسایل جندر.

۵. زیر بنها

نبود امکانات لیلیه مانع اساسی افزایش شمولیت محصلان انانث می باشد. برای حل این مشکل گام های نخست برداشته شده که عبارت از اعمار سه لیلیه دخترانه است. حداقل به هشت لیلیه دخترانه دیگر نیز ضرورت است.^۱ سهولت های زیربنایی مورد نیاز دیگر برای محصلان انانث موجودیت تشناب ها، حمام و سهولت های ورزشی می باشد. بیشتر تشناب های محصلان انانث در وضعیت خراب قرار داشته و تعدادی از این تشناب ها آب نداشته، بیشتر آن ها حفظ و مراقبت کافی نمی شوند و وسایل ضروری در آن وجود ندارد. از اینرو، وزارت تحصیلات عالی موارد زیر را مدنظر دارد:

^۱ کمک مالی در پیشنهاد برنامه اولویت های ملی (NPP۳) از موسسات تمویل کننده درخواست شده که در سال ۲۰۱۲ توسط موسسات تمویل کننده و وزارت مالیه منظور گردید.

- افزایش ظرفیت لیلیه ها برای ۴۰۰۰ محصل اناث تا سال ۱۳۹۹.
- تعمیر صنوف درسی اضافی، دفاتر کاری و لابراتوارهای بیشتر، تحصیلات IT، حداقل هشت لیلیه برای اناث و دو لیلیه برای ذکور، وسایر زیرینها که پاسخگوی نیازمندی های فعلی و نیز تعداد پیش بینی شده محصلان باشد.

تعمیر لیلیه اناث پوهنتون بلخ که ۸۰ فیصد کار اعمام آن تکمیل گردیده است.

لیلیه اناث پوهنتون هرات، سال ۱۳۹۳

۶. چارچوب حقوقی

بخش عمدۀ بھبود و انکشاف وضعیت زنان در تحصیلات عالی داشتن مقرره و طرز العمل های واضح است که برخورد و رویۀ مناسب و عادلانه با تمام محصلان را تضمین کند. وزارت تحصیلات عالی کارهایی را قبلًا انجام داده و نیز انجام خواهد داد تا اطمینان حاصل کند که محیط مؤسسات تحصیلات عالی مصون بوده و عاری از هر نوع آزار و اذیت جنسی است و در ضمن این مؤسسات محیط صمیمانه و مؤثر آموزشی را ایجاد نموده اند. بعضی از اقدامات وزارت تحصیلات عالی درین راستا قرار ذیل اند:

- وزارت تحصیلات عالی متعهد است تا تبعیض جندر و آزار و اذیت جنسی را در مؤسسات تحصیلی و تمام تأسیسات آن محو کند.
- تمام محصلان، کارمندان، استادان و مراجعین این مسائل آگاه ساخته و همچنان آنها را برای ریشه کن سازی تبعیض جندر و آزار و اذیت جنسی تشویق کند.
- محیط مصونی را فراهم سازد که زنان در آن از هرنوع موارد تبعیض، آزار و اذیت، و تهدید مصونیت شان به مرجع مربوطه اطلاع داده بتوانند. در صورتی که دفتر خدمات محصلان در مؤسسه تحصیلی وجود داشته باشد باید این سهولت را فراهم سازد. در صورت عدم موجودیت چنین دفتر، معاون امور محصلان و در غیاب وی معاون علمی مؤسسات تحصیلی این خدمات را پیش برد و نیز تضمین خواهد کرد که تمام شکایات به صورت جدی بررسی شده و سریع خواهند ماند. در صورتی که کدام تهدیدی متوجه زنان باشد، تدابیر اصلاحی لازم را مطابق لایحه نظم و دسپلین برای رفع آن انجام خواهد داد.

- کار روی ساختن پالیسی های جندر جدید و مسائل مسئونیت زنان را ادامه دهد.
- پالیسی های تبعیض جندر و آزار و اذیت جنسی تحصیلات عالی را بازنگری و در صورت ضرورت، تقویت نماید. در ضمن اطمینان حاصل کند که این پالیسی ها در وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلات عالی برای محصلان، استادان و کارمندان به صورت گسترش ده پخش و نشر می شود.
- رسیدگی به شکایات به صورت فوری، جدی و عادلانه.

۷. گام های بعدی:

برای تطبیق این برنامه ها، وزارت تحصیلات عالی روی اولویت های زیر که همین اکنون در مرحله اجرا می باشد، کار می کند:

- افزایش دسترسی زنان به درجه های لیسانس و بالاتر از آن؛ وزارت تحصیلات عالی با رهبری پوهنتون ها همکاری می کند تا ۲۵ فیصد هدف شمولیت زنان در نهاد های تحصیلات عالی الی سال ۱۳۹۹ برآورده گردد. در ضمن، این وزارت از مؤسسات تحصیلات عالی می خواهد تا استخدام استادان اثاث را در اولویت های کاری شان قرار دهند. بر علاوه، این وزارت ۳۰ فیصد بورسیه ها را به محصلان اثاث تخصیص داده که در حال حاضر جریان دارد.
- بهبود فضای درسی در تمام مؤسسات تحصیلات عالی جهت اطمینان از برخورد مناسب و برابر با زنان، رفع هر نوع تبعیض و آزار و اذیت جنسی و ایجاد محیط مصون و حمایتی برای زنان. همچنین، وزارت تحصیلات عالی در نظر دارد تا در شروع سمستر سال ۱۳۹۵ مجلسی مشکل از رؤسا پوهنتون ها، معاونان پوهنتونها، و رؤسا پوهنهای ها را برگزار نماید تا راه های تطبیق این ستراتیژی را مورد بحث قرار دهند.
- به رؤسا و معاونان امور علمی پوهنتون ها وظیفه داده خواهد شد تا با استادان و کارمندان شان همکاری نموده و از برخورد مناسب و عادلانه با زنان اطمینان حاصل کنند و نیز آنها [رؤسا و معاونان] را تغییب کنند تا با استادان و همکاران شان به خاطر رفع تبعیض و آزار و اذیت جنسی کار کنند و محیط آزاد و صمیمانه را برای زنان فراهم سازند.
- افزایش فیضی استادان اثاث به حداقل ۲۰ فیصد مجموع استادان مؤسسه‌الی ۱۳۹۹.
- افزایش زمینه کسب درجه ماستری و بالاتر برای استادان اثاث با ایجاد پروگرام های بیشتر ماستری در افغانستان.
- فراهم آوری زمینه برنامه های fellowship به شکل گروبهای برای ارتقای ظرفیت.
- افزایش تعداد اثاث در موقف های بلند اداری در وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلات عالی.
- وزارت تحصیلات عالی اعمار لیلیه برای ۴۰۰۰ محصل اثاث را در اولویت های کار ساختمانی این وزارت قرار داده که کار آن همین اکنون جریان دارد.
- وزارت تحصیلات عالی کمیته بازبینی تساوی جندر را ایجاد می کند تا وضعیت فعلی جندر را بررسی نماید و به صورت خاص روی مسئله تساوی جندر در ترفع استادان زن دقت کند و نیز سایر موضوعات مربوط به محصلان، کارمندان و استادان اثاث را بررسی نمایند. این موضوع تنها منحصر به زنان نبوده بلکه در مجموع مسؤولیت تمام مؤسسات تحصیلات عالی است.
- هر یک از مؤسسات تحصیلات عالی مسؤول اند تا پیشرفت های کاری شان پیرامون اهداف و اولویت های بالا را تا اخیر ۱۳۹۵ گزارش دهند.
- اتخاذ تدبیر معین برای افزایش محصلان اثاث مخصوصاً از ولایات آسیب دیده و دارای تعداد ناچیز شاگردان اثاث.
- فراهم آوری زمینه کار از طریق همکاری با وزارت های سکتوری مخصوصاً بخش معارف در مراکز شهری.

نتیجه گیری

وزارت تحصیلات عالی به تساوی جندر و افزایش تعداد محصلان و استادان اناث در تحصیلات عالی شدیداً متعهد است. همان‌گونه که قبلاً تأکید گردید، هدف کلیدی پلان استراتئیک ملی تحصیلات عالی ۱۳۹۵-۱۳۹۹ ایجاد و تقویت یک محیط برابر، منصفانه و عادلانه برای تمام محصلان و کارمندان قطع نظر از تبعیض جندر، نژادی، مذهبی و معیوبیت می‌باشد. بدین اساس وزارت تحصیلات عالی یک بار دیگر از حمایت قوی خود از تطبیق «پلان کاری ملی برای زنان» و غیره اسنادی که دولت بهمنظور بهبود وضعیت زنان در افغانستان امضا نموده، اطمینان می‌دهد.

وزارت تحصیلات عالی اهداف واضحی را برای افزایش تعداد محصلان اناث از حالت فعلی ۲۱ فیصد به ۲۵ فیصد تا سال ۱۳۹۹ تعیین نموده است. همچنان این وزارت تلاش دارد تا تعداد استادان اناث در تحصیلات عالی را از ۱۴ فیصد فعلی به ۲۰ فیصد تا سال ۱۳۹۹ افزایش دهد. جهت دست یابی به این اهداف، وزارت تحصیلات عالی در همکاری با وزارت امور زنان و همکاران دیگر در بخش تعلیم و تربیه یک سلسله اقدامات مهمی را که در فوق ذکر گردید در دست میگیرد تا تعداد بیشتر دختران را به ادامه تحصیل در مؤسسات تحصیلات عالی، عضویت کادر علمی و کسب درجه‌های تحصیلی فوق لسانس تشویق و حمایت کرده و تعداد ترتیب وزارت تحصیلات عالی استادان موجود اناث را برای کسب درجه‌های تحصیلی فوق لسانس تشویق و حمایت کرده و تعداد برنامه‌های ماستری را در داخل افغانستان افزایش میدهد تا از این طریق زمینه به دست آوردن این‌گونه تحصیلات برای زنان تسهیل شود. وزارت تحصیلات عالی از حمایت وزارت خانه‌ها، مؤسسات غیر دولتی، تاجرین، مؤسسات تحصیلات عالی و غیره مراجعی که درین عرصه همکار بوده اند، نهایت قدردانی مینماید. این وزارت تعهد می‌سپارد که از آخرین تلاش‌ها و امکانات اش کار گرفته تا رفتار مناسب و برابر را با تمام کارمندان تضمین و تقویت نماید.

مآخذ

بانیوری، ج. (۱۳۹۱). تعلیم و تربیه دختران در افغانستان. اقتباس از سایت <https://www.unicefusa.org/mission/survival/nutrition> پروژه تحصیلات عالی. (۱۳۸۹). گزارش مطالعه تأثیر برنامه ماستری افغانستان. کابل: پوهنتون ماساچیوستس. دولت افغانستان. (۱۳۸۶). پلان ملی عملی برای زنان افغانستان ۱۳۸۶-۱۳۹۶. کابل: وزارت امور زنان. کنسلی، م. (۱۳۹۱). دختران صرف تعلیم و تربیه می‌جوهند، مبارزه برای مکاتب انان در افغانستان. اقتباس از

<http://buiaa.lrg/۲۰۱۲/۰۳/۲۵۶۵>

مساوات برای صلح و دموکراسی. (۱۳۹۰). دسترسی زنان به تحصیلات عالی در افغانستان: درک وضعیت کنونی. اقتباس از سایت <http://www.epd-afg.org/wp-content/uploads/۲۰۱۴/۰۴/Final-Womens-Access-to-Higher-Education-in-Afghanistan-English.pdf> وزارت امور زنان. (۱۳۹۱). ادامه پالیسی آموزش زنان. کابل: وزارت امور زنان. وزارت تحصیلات عالی. (۱۳۸۸). پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی ۱۳۹۳-۱۳۹۱. کابل: وزارت تحصیلات عالی وزارت تحصیلات عالی. (۱۳۸۸). لایحه نظم و دسپلین. کابل: وزارت تحصیلات عالی وزارت تحصیلات عالی. (۱۳۹۱). مسوده استراتژی مصونیت زنان در محیط کار و تحصیل. کابل: وزارت تحصیلات عالی. وزارت تحصیلات عالی. (۱۳۹۱). پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی برای پوهنتون ها و نهاد های تحصیلات عالی. کابل: وزارت تحصیلات عالی.

پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت
جنسی در نهاد های تحصیلات عالی

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	۱. اهداف.....
۲	۲. آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان.....
۳	۳. تعریفات.....
۳	تبعیض..... -
۳	آزار و اذیت جسمانی..... -
۳	آزار و اذیت کلامی..... -
۳	آزار و اذیت غیر کلامی..... -
۴	تبعیض جنسیتی..... -
۴	۴. مسؤولیت ها.....
۴	وزارت تحصیلات عالی..... -
۴	پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی..... -
۴	آمریت جندر..... -
۴	کمیته شکایات..... -
۵	۵. اتهام بی اساس.....
۵	۶. اتخاذ تدابیر لازمه قبل از وقوع تبعیض، آزار و اذیت جنسی.....
۵	- تدابیر وقاوی (قبل از آزار و اذیت جنسی).....
۵	- تدابیر اصلاحی(در جریان آزار و اذیت جنسی).....
۵	- تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع).....
۶	۷. ظرفیت سازی.....
۶	۸. بررسی، نظارت و ارزیابی.....

یکی از معضلات اجتماعی در افغانستان آزار و اذیت جنسی است، که در نهاد های تحصیلات عالی کشور نیز تظاهر مینماید. ایجاد تحصیلات عالی با کیفیت و پاسخگو که یکی از اهداف عمده پلان استراتیژیک ملی وزارت تحصیلات عالی است، مستلزم نهادینه نمودن اصول و ارزش های معین اجتماعی و اکادمیک بوده که در آن فعالیت های روزمره به شمول آموزش بر مبنای حسن روابط، احترام متقابل و حقوق یکدیگر، تحکیم ضوابط و دسپلین پوهنتونی بنا یافته باشد.

انستیتوی مطالعات جندر پوهنتون کابل در سال ۱۳۸۹ یک تحقیقی را پیرامون آزار و اذیت جنسی در سه پوهنتون مختلف دولتی افغانستان راه اندازی نمود. یافته های این تحقیق نشان میدهد که آزار و اذیت جنسی و تبعیض در پوهنتونهای دولتی یک چالش جدی میباشد. بر اساس این تحقیق، از میان ۲۰۰ تن از مصاحبه شوندگان طبقه ایاث، ۵۵ درصد آنان نوعی از آزار و اذیت جنسی و تبعیض را تجربه نموده بودند. ۴۸ درصد آنان شکار بد زبانی و ۴۳ درصد آنان شکار تبعیض جنسی بودند. ۱۹.۸ درصد مردان نیز شکار بد زبانی شده بودند.

آزار و اذیت جنسی و تبعیض، رفتاری است که ارزش‌های اسلامی و قانون اساسی افغانستان را نقض مینماید. وزارت تحصیلات عالی افغانستان، پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی طبق پلان استراتیژیک ملی خویش متعهد است، تا یک محیط مصون و قابل اعتماد و مبتنی بر احترام متقابل را میان محصلان، کارمندان اداری، کادر های علمی و سایر اشتراک کنندگان برنامه ها و فعالیت های تحصیلات عالی فراهم نمایند. بر مبنای آن، وزارت تحصیلات عالی و نهاد های تحصیلات عالی کشور تلاش مینماید تا در همه کانون های مربوط از هر گونه تبعیض و آزار و اذیت بر اساس جنسیت، قوم، ملیت، مذهب، معلولیت، سن، حالت مدنی و بازنیستگی جلوگیری مینماید.

این پالیسی تعهد وزارت تحصیلات عالی را پیرامون تأمین محیط مصون و عاری از هر نوع تبعیض، آزار و اذیت جنسی بیان نموده و مسؤولیت های تمام نهاد های ذیربط و منسوبین اعم از تمام کارمندان وزارت تحصیلات عالی، پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی به شمول محصلان، کارمندان (استادان نیمه وقت و تمام وقت، مدیران و کارمندان اداری) و مراجعین در پوهنتونها یا مؤسسات تحصیلات عالی تصریح می نماید.

۱. اهداف:

- حمایت و تأمین حقوق انسانی و حفظ کرامت اجتماعی.
- جلوگیری از آزار و اذیت جنسی.
- حمایت از زنانی که مورد آزار و اذیت جنسی قرار گرفته و یا معروض به آزار و اذیت جنسی هستند.
- بالا بردن سطح آگاهی پیرامون ضرورت برای جلوگیری از پدیده آزار و اذیت جنسی.

۲. آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان:

تمام افغان ها حقوق مساوی داشته و بر مبنای قانون اساسی افغانستان و موازین اسلامی باید با آنها خوب رفتار شود. اسلام دین عدالت است و هدف نهایی جندر، نیز عدالت می باشد. ماده بیست و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، حکم مینماید که "هر نوع تعییض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجاip مساوی میباشند."

دین مقدس اسلام هر نوع تعییض مرتبط به سن، جنس، قوم، نژاد، رنگ، دین، معلولیت، دیدگاه سیاسی یا حالت اجتماعی را محکوم می نماید. از نظر اسلام، زن و مرد در جامعه حقوق عادلانه داشته و همچنان اصرار دارد که مردان و زنان باهم روابط خوب، شرافتمندانه و نیک داشته باشند. مردان و زنان از حقوق عادلانه برخوردار باشند و این امر در قرآن شریف نیز چنین تذکر یافته است: "ای مردم، ما شما را از مرد و زن آفریدیم و شما را ملت و قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید. در حقیقت، ارجمند ترین شما نزد خدا پرهیزگارترین شماست. بیشک خداوند دانا و آگاه است." (سوره الحجرات، آیه ۱۳).

از اوایل تاریخ اسلام، زنان نقش مهمی را در امور اجتماعی داشته اند. اولین زنی که دین اسلام را پذیرفت حضرت خدیجه، خانم پیامبر(ص) بود. اولین شخصی که در راه اسلام شهید شد نیز یک زن بود (سمیه زن یاسر). خداوند در یکی از آیه های قرآن شریف میفرماید: «مردان و زنان مؤمن، برخی دوستان و یاوران برخی دیگرند. همدیگر را به کار نیک و میدارند و از کار بد باز می دارند و نماز را چنانکه باید میگذارند و زکات را میپردازند و از خدا و پیغمبر فرمانبرداری می کنند. ایشان کسانی اند که خداوند(ج) به زودی ایشان را مشمول رحمت خود میگرداند. خداوند توانا و حکیم است». (سوره التوبه، آیه ۷۱). ترجمه: خداوند زنان و مردان را حکم کرده است تا در جامعه مسؤولیت پذیر باشند. از آنجاییکه زنان اجازه دارند و حتی حکم شده است تا در امور اجتماعی سهم بگیرند، آنها برای انجام این کار نیاز به یک محیط مصون و عاری از هر نوع آزار و اذیت جنسی دارند.

آزار و اذیت جنسی در دین مقدس اسلام ممنوع گردیده و یک پدیده نادرست، غیر منصفانه و غیر مجاز پنداشته میشود. "به راستی خداوند به عدل و احسان و بخشش به نزدیکان فرمان می دهد، و از فحشا و منکر و ستم نهی می کند، و شما را پند می دهد".

ماده یازدهم قانون اساسی افغانستان نیز تمام افغان ها را مستحق حقوق مساوی دانسته و حفظ حقوق بشری و کرامت انسانی آنها را تسجيل مینماید.

۳. تعریفات:

تبعیض

تبعیض عبارت از رفتار نادرست، غیر منصفانه و غیر عادلانه و یا به قصد آسیب رساندن میباشد، که با یک شخص بر اساس جنس، جندر، نژاد، قبیله، قوم، زبان، ظاهر، رنگ، معلولیت یا سن وی صورت میگیرد.

آزار و اذیت جسمانی

عبارة از اعمالی است که به صورت مستقیم و غیر مستقیم باعث آزار و اذیت جسمی گردیده و عبارتند از:

- تحت فشار قرار دادن کسی بخارط انجام فعالیت های جنسی.
- تماس ناخواسته فزیکی مانند لمس کردن و در آغوش گرفتن کسی، دست زدن به شخصی، مسدود ساختن راه و ضرب توسط جسم.

آزار و اذیت کلامی

شامل موارد زیر است:

- استفاده از کلمات نامناسب
- پیشنهاد مکرر ازدواج با استفاده از تهدید
- توهین، مزاح و پرسیدن سوالات و گفتگو هایی که از نظر جنسی حساس باشند
- ابراز نظریات و اظهارات گستاخانه درباره طرز لباس پوشیدن، خصوصیات ظاهری یا رفتار شخصی
- استفاده یا تلفظ نام شخصی بصورت نادرست
- تماس های تیلفونی بیهوده و غیر ضروری
- خواستن غیر ضروری محصلان به دفتر کار یا ساحه بیرون از پوهنتون
- پخش شایعات جنسی
- شایعه پراگنی یا سخن گفتن درباره خصوصیات ظاهری یا زندگی زناشویی یک شخص

آزار و اذیت غیر کلامی

شامل موارد زیر است:

- دیدن یا چسپاندن پوسترهای تصاویر و مجلاتی که از لحاظ جنسی حساس باشند
- چشم دوختن به طرف بدن شخصی
- اشپلاک یا چشمک زدن
- فرستادن پیامها یا نامه های کتبی تحریک آمیز از طریق ایمیل، پیامهای کتبی و یا چشم به چشم
- بدون اجازه عکس گرفتن از شخصی
- پخش و توزیع فلم های عکس های شخصی
- حرکات و سکنات غیر مناسب (نشستن غیر مناسب در صنف درسی و یا دیپارتمنت)

تبعیض جنسیتی

ترجیح دادن جنس (جندر) بر دیگری در موقع پیشکش فرصتها مانند بورسیه های آموزشی، ترفیع و سفر های علمی تبعیض جنسیتی پنداشته میشود. بطور مثال، در روند استخدام انتخاب یک مرد بدای یک زن فقط به دلیل اینکه زنان با خاطر نگهداری از اطفال شان به رخصتی بیشتر نیاز دارند، تبعیض جنسیتی میباشد.

۴. مسئولیت ها:

وزارت تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد، تا از پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی حمایت نموده و از تطبیق آن نظارت نماید. وزارت تحصیلات عالی لایحه موجود نظم و دسپلین را در پرتو تعهدات مندرج این پالیسی و تعهدات جدید تجدید نظر می نماید. ضمناً این وزارت از نهاد های تحصیلات عالی کشور مطالبه خواهد نمود، تا به صورت منظم گزارش از اجرآلات خویش را طبق تقاضا های این سند ارائه نمایند و اطمینان دهند تا تعهدات مذکور به تطبیق قرار گیرند.

پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی

مقامات، کارمندان اداری و کادرهای علمی پوهنتون ها باید از پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی حمایت کرده و از تطبیق آن نظارت نمایند. این پالیسی تعهدیست لازم الاجرا میان تمام کارمندان اداری، کادرهای علمی و محصلان درموقع که آنها نمونه های تخطی از این پالیسی را مشاهده کنند و یا خود شان شکار آزار و اذیت جنسی و تبعیض قرار گیرند. هر شخص در پوهنتون مسئولیت دارد ایجاد یک محیط مصئون کمک کرده و به اشخاصیکه دچار آزار و اذیت جنسی یا تبعیض میشوند، یاری برسانند. اطلاع دهی به موقع توسط هر شخص ناظر و یا مصدوم به مراجع مربوط به شمول مسئولین دیپارتمنت، پوهنخی و نهاد تحصیلات عالی یکی از مسئولیت های مهم تلقی می گردد.

آمریت جندر

آمر جندر باید کارمند پوهنتون باشد و تمام گزارشات و شکایات مربوط به آزار و اذیت جنسی و تبعیض را دریافت نموده و آنها را طی مراحل نموده و مراجع زیربسط را در رابطه به آن آگاهی دهد و از ایشان درخواست اتخاذ تدبیر لازمه (مشورتی، تدبیبی و قانونی) را نموده و حمایت مسئولین مربوط را جلب نماید، و همچنان از تطبیق آن نظارت نماید. مسؤول جندر باید برنامه های آگاهی دهی در رابطه به این پالیسی را دایر نماید.

کمیته شکایات

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد تا کمیته های شکایات را درسطح وزارت، پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی تشکیل دهد، که هر کمیته بایست متشکل از شش عضو باشد. در این کمیته نماینده های محصلان و استادان شامل می باشند. کمیته وظیفه دارد تا برای ثبت، تعقیب، حل مشکلات، در صورت ضرورت ارجاع موارد به مراجع ذیربسط نهاد تحصیلی طرز العمل موثر و شفافی را تدوین نماید. کمیته مذکور قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض را در همکاری با مسؤول بخش جندر پوهنتون ها بررسی نموده و یک گزارش رسمی و مفصل را به ریاست پوهنتون مربوطه تسلیم خواهد کرد، که شامل شکایت شخص متضرر و اظهارات شخص متهم و شاهدان قضیه میباشد.

۵. اتهام بی اساس:

بسیاری از قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض بدون دلایل اثباتی اند و این امر نباید منتج به عدم گزارشدهی یا ترس از درج شکایات آزار و اذیت جنسی و تبعیض گردد. جهت مبارزه با این مشکل، شخص متضرر باید شکایت خود را به آمرجندر راجع و آنرا ثبت نماید. هر تهمت بی اساس مطابق به قوانین پیگیری خواهد شد.

۶. اتخاذ تدابیر لازم در مراحل مختلف تبعیض، آزار و اذیت جنسی:

تدابیر وقایوی (قبل از آزار و اذیت جنسی):

- گنجانیدن دروس و مباحث مشخص در رابطه به ضرورت مبارزه با آزار و اذیت جنسی در کریکولم ها و فعالیت های بیرون کریکولم نهاد های تحصیلات عالی برای زنان و مردان.
- تقویت برخورد های مسؤولانه در روابط اجتماعی در وزارت تحصیلات، پوهنتون ها و نهاد های تحصیلی به شمول روش های پیشگیری از آزار های جنسی.
- گسترش همکاری و هم آهنگی میان تمام شرکاء به شمول نهاد های دولتی، غیر دولتی، فعالان جامعه مدنی، رسانه ها، رهبران مذهبی، جوانان و سایر گروه ها برای منع خشونت علیه زنان.
- آموزش و گسترش آگاهی و مهارت در ایجاد روابط سالم و بر مبنای احترام به تساوی جنسیتی در میان محصلان، استادان، کارمندان و کادر های علمی.
- افزایش نقش رسانه ها در نکوهش خشونت علیه زنان و ترویج فرهنگ احترام به کرامت انسانی زنان و مردان.

تدابیر اصلاحی (در جریان آزار و اذیت جنسی):

- ایجاد میکانیزم عملی جهت پیگیری فیصله های کمیته شکایات برای منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی.
- ارایه خدمات عاجل و باکیفیت مشورتی در رابطه به جلوگیری از آزار و اذیت جنسی.
- ارایه خدمات مشورتی و تدبیی جهت جلوگیری از پیشرفت آزار و اذیت جنسی.

تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع):

- حصول اطمینان از دسترس داشتن به مساعدت های حقوقی.
- تقویت دسترسی به عدالت.
- تقویت میکانیزم ها و نهاد های پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی بر مبنای اصول و ارزشها منع بعض، آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان.

۷. ظرفیت سازی:

- ایجاد برنامه های معین تحصیلی (لسانس و ماستری) پیرامون جنسیت، برابری و صحت روانی
- ظرفیت سازی و تقویت نهادهای پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی جهت رعایت و در نظر گرفتن اصول و ارزش های منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان.
- تقویت و انکشاف کریکولم ها در نهاد های تحصیلی برای تغییر سلوک و روش های فردی، اکادمیک و اجتماعی محصلان با استفاده از روش های تدریسی.

۸. بررسی، نظارت و ارزیابی:

تطبیق پالیسی منع تبعیض و آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان به صورت دوامدار و منظم مورد بررسی، نظارت و ارزیابی قرار خواهد گرفت، بطور کل کمیته های شکایات منع تبعیض آزار و اذیت جنسی در وزارت تحصیلات عالی و پوهنتون ها مسؤولیت نظارت از فعالیتها و عملکرد های ذیربطری را به عهده دارد.

برعلاوه وزارت تحصیلات عالی به صورت دوره ای از اجرآت و عملکرد های کمیته های شکایات با استفاده از روش های ذیل نظارت مینماید.

- تدویر جلسات ربع وار و سالانه با تمام کمیته های شکایات و آمریت جندر.
- تهیه گزارش ماهوار، ربوعار و سالانه از اجرآت، فعالیت ها و دست آوردها.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Printing of this book is made possible by the generous support of the American People through the United States Agency for International Development (USAID). The contents are the responsibility of the Ministry of Higher Education and do not necessarily reflect the views of the USAID or the United States Government.